

Сыаната
3 харны

К. ОКОНЕШНИКОВ.

Бэркиһиэхтэрин бэркиһиһлэр

Сүрүн темаға лекцияны Е. А. Хатылыкова аахта.

Народнай хорун хайдах тэрийиэххэ сөбүн туһунан

♦ ОРОДУНЛАҒЫ XXIX ПАРТИЯНАЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ДЕЛЕГАТТАРА ♦
ДЪАНЫАР ТӨЛӨВҮРЭ
(Бүтүрүс. Иннин ха.

РЕДАКЦИЈАТАН: В
тонногто өрөмүөн олох
га эбии ачылык ирдэб
бэтин үлэнигтер олорон
тауун, нулууп дөңгө
сигэ-хотө үлэнигбэтин
Отделение, соахс сала
критизага тардыллыбы
ны чэбдигирдинга, тур
натига саамай сүнал д
йиллибиге. Ол ээрэи
У. Н. Атласова бачча
Кыдалга балайманья
дьяналлар ылыла или

«Знание» общество оро-
Нуюннаагы тэрилтэтин бы-
рабыдынан ата.

ҮЛЭ ОПЫТЫН АТАСТАСТЫЛАР

— Визити, малалы оройуон кудьуураларын үлэһиттэрэ үлэ опытын атас, таһарбыт улахан туһадаах. Дээ, ол ийик Чурапчыга сезиһиэр-практикум ытыбыт, — диир Алексеевскай оройуон методической киини сибидиссийе Елизавета Алексеевна Хатылыкова. Алексеевскайдар «Бүтүн Союзтаагы XIX партиянай конференция» уураахтарын олоххо киллэригэ кудьуурнай-сырдатар үчүрүдүөннелар сурунтар» диир чопчу темалаах кэлбиттэр. Семинар-практикумга оройуон начальнигэртиттэн нулууптар үлэһиттэрэ кытты, ыы ыкхылар, Сурун темада лекцияны Е. А. Хатылыкова аакта. Народнай хору хайдах тэрийиэххэ себүн туһуна

Ити кэвинтээн А. О. П. А. Ойуунускайга анал-
Туприн театральнай кол-
лективэ туһунан мэсээннэ
лаах күүнэри уһулбут
Улаан-Удэ Ойуунскайга анал-
киинэте көрдөрүлүннэ.
Семён ПОПОВ

тылыда, үлө ветерана П. В. Толстоухов Ленинский комсомол 70 жылга бөлүмүнүн дыбадаларын башыннан өткөзүп кеткен. Культура үйлөктөрү, көр Азаттыктын оро-
фунга мытылар иде-
логический үлүн көрдө-
рү стандарт уюна Ва-
силь Чупров «Таатта-
таады көрсүнүүлөр» дия
П. А. Ойуунускайга ана-
лаах күүнөри үлүбүт
киннөтө көрдөрүлүнө.

Семен ПОПОВ

Редакция элпинэти салгыы куутар

чытынан барбыта.

Оскуола коллективин быстыспат сорботунан төрөпүттөр, тулалар оло-рор дьон-сөргө буолаллар. Людмила Михайловна оскуолаа комсомоһуну кө-рүлүүр, атыттары түмэ-чи буолар, үтүө холобур, дарынаа батыһыннарар Егор Иннокентьевич Габышев, Петр Дмитриевич Ефимов, Мария Инно-кентьевна Ефимова, Нина Титовна Спиридонова, Петр Егорович Спиридо-нов тустарынан истин-инирэх тылларынан ак-тар. Директоры ордун уо-латтар интэриестэрин кэ-пэтин, кинилэр активнос-тарын үрдэтин долгутар. Ол иһин быһа төрөппүт-тэр лекторийдарыгар «Уо-латтар—адалар» пробле-ма үһүгүлэтан туруорул-дуоҕа. Ол эрэри манна иһин көрөхсүн көрөрө баар—төрөппүттэр оскуо-ла олоһун хантык да боп-пуруостарыттан туора ту-руоруллубаттар. Субу-тунууктар буоллуннар,

Уруон хаачыстыбатын үр-дөтөр иһин охсуһуу буол-лун, интэр үлэ буоллун, куруһуоктары үлэлэтин, дьобурдары сайыннарыҥ буоллун—барыгыгар иҥ-нилэр кыттыылара, кы-лааттара баар. Холобур, Егор Иннокентьевич Га-бышев оҕолору айылҕа-да сүгүрүйэргэ итин боппуруоһа долгутар. Ки-ни «книһилин истин иһин көрөһү, мөһтөбү аһы-ныттан төрүттэһэр» диэн тыллаах. Туруорсар туруорсуута — тулалар айылҕа эйгэтин кылааста-рынан үлэлээн көрүүнү, харайымын тэрийин, өл-лөһүнүн үөскэтин. От-тон Мария Иннокентье-на Ефимова оҕо оскуола учаастагар сайын быһа үлэлээһинин ситиһэр ба-далаах.

Учууталлар уонна тө-рөппүттэр итинин бипр интэриестээх коллектив-тарын оҕолорго сабыды-ла улахан. Оскуола оро-йуон аҕыс кылаастаах ос-куолаларын социалисти-

ческай куоталаһымалары-гар бастаан иһэр. Аас-пыт үөрөх дьылын экза-меннар түмүктэринэн 100 бырыһыан биллэлээх тү-мүктээбитэ. Предметнай олимпиадаларга, оройуон-нааҕы быыстапкаларга, конкурстарга, спортивнай күрэхтэһиннэргэ мөдү-тин ситиһинилээхтик кыс-тар.

Субу соторутааҕыта оскуола учууталларын, төрөппүттэрин уонна об-щественность үөрэнээччи-лэр кыттылаах кон-ференцияларыгар Люд-мила Михайловна дьүүл-лэһингэ уопсай үөрөх-төһүн оскуолатын бы-райыагын уонна концеп-циятын туруорбута. Дьон ис сүрэхтэриттэн ос-куола кэскилин туһунан ыра санааларын долгуһа көпсөбүттэрэ. «Саа ос-куола дьэтин үтүү боп-пуруоһа сыгарыйыах кур-дук буолбута олус үчүгэй», — диэбитэ Саха АССР оскуолатын үтүөлээх учу-

тала Т. С. Евграфова. — Бөртөхэй пришкольной участантаахпыт, учуутал-лар, үлэлээр дьоннор да бааллар. Онон оскуолабыт туһунан аһаа, биолого-химическай хайысхалаах орто оскуола буоларбыт сөп эгэ». М. Е. Игнатова кооператив тэриллэи теп-лицаны кыһын сибэни үүннэрэр өрөһөһө күбү-лүтүр, оҕуруотунан дьа-рыстанымын өссө кэпэтэр бадалаах. Оттон үөрэнэч-чи кырамы Дуяа Игна-теева: «Кооператив тоҕо табыллыбат буолуоҕай? Кыргыттар буфетка ас ас-тыахпыт, оттон уолаттар-быт уһаныахтара», — диэ-битэ.

Итинник үтүөкөн сыр-дык ырааах улахан кол-лектив түмэ Людмила Михайловна. Оттон ол улахан дьанмардаах үлэ төлөбүр.

И. ОКОЕВОВ

Снимокка: Л. М. Вино-курова.

Демократизация суолунан Директор — бу хаһаайыстыбанньык эрэ буолбатах

Хатылы ытык нырдыа-ҕа П. С. Соловьев өссө сэрин сылларыттан кол-хозка, кэлин совхозка председателинан, бухгал-терынан үлэлээбитэ. Бо-чуоттаах сынныалаһа су-бу соторутааҕыта тахсы-быта. Онон Субуруускай аатынан совхоз директора А. В. Ефремов отчуоту-гар, үлэтигэр-хамнаһыгар кини туох диэн сыанабы-лы биэрэрин күүһүт, бу-ка, мин эрэ буолбатаа буолуо.

—Отчуот экономичес-кай анализтаах буолла. Ол эрэри сэмэй да ситиһи-лэрибт кырааскалара хо-һунарылымыннар, проб-лемдэй боппуруостары ту-руоруу кыаалыбата дуу дин санаатым. Кэлин сыл-ларга производственин тутууга ситиһинилээхтик үлэлээтэ. Оттооһуну тэри-йингэ далааһыннаах. Ды-лы эрдэттэн өтө көрөн үлэни тэрийин дьылдан-быһаарар. Кини итин-тээтэ санаатын бастагы чааһын Петр Сергеевич. Кини этинтин аҕыһах сыһына тыһынан кэпэ-тэххэ, маннык. Үс сбил ус-тата совхозка 3 мөл. 681 тыһ. солк. тутуу мыты-лыһа. Хаһаайыстыба сыл-лаагы киллэрэр дохуота ортотунан 1,5 мөл. солк. буоллаһа, ити—улахан үлэ. Субуруускайлар об-щественнай сүөһү аһылы-гыт сөбөтүөһкэ аһаарыт-та 1987 сыллаахха оройуон-га бастаабыттар, кормо-пехтар үлэлэрин үчүгэй-дик тэрийэн атыттары кө-рүлээбиттэрэ. Чуолаан, ити үлэлэр ыраахан кыстыгы ситиһинилээхтик түмүк-түүрү хаачыһыттар. Билигин совхоз эңкэ даҕа-ны, үүнкэ даҕаны госу-дарство сакаастарын толорор туруктаах.

Ити туһунан совхоз урукку подвой булчута Е. И. Попов кырдыаас эмнэ эттэ: «Балыһа, баа-һык, детсад, кулуун суох. Эгэ, пекарня кэлиэ дуу. Дэрэбинэбит уу адалы-тын курдук көрүннээх». Бу директор үлэтигэр боч-чумнаах итэҕэс буоларын уларыта тутуу өрдүк сы-тыһыт, диктигин аһы-да. Маныаха Анатолий Васильевич бэйэтэ туох санаалаарый: «Совхоз про-изводственной базанан кыаһыра. Бары сайылы-тарга үрдүк күүрүлээх линия киллэриллээ. Бол-тонго 16 тыһ. солк. АТС, 9 тыһ. солк. телевизион-най экран баар буоллуннар. Аны 20-гэн тахса тыһ. солк. телеэкраны Хатылы-га атылаһаахпыт. Манна эһинилтэн таас бааһы-лык тутууга сараланна. Икки бөһүөлэк салгыы сайдыыларын генеральна-былаана оһоһулунна. И-тиник өттүгэр совхоз соци-альной сайдыытын боппу-руостарыгар үлэлээхпит».

Онон совхоз бу өттү-көн сийин нэһэрэн, кинэ далааһынаахтык ылсары-гар усулуобуйа балаҕы-тэрилиннээ, сыал-сорук ту-руорулунна диэххэ сөп. Петр Сергеевич этин-тин маннык түмүктээтэ: «Директоры иһин быһы-тынан көрөр буоллаха, дьонго тактичнай суох сыһыаннааҕа баар чакчы. Кэлин дьон тыһын сэгэ-рий кинирэн эрэр эрэри, характер улахан. Дьон тыһын ылынар, специали-старга үлэлэригэ кыах биэр-рэр буоллаһа, салгыы үлэлэрин өйүүөххэ». Мун-һааха манныһыт К. Г. Павлова: «Анатолий Васи-льевичтан атын директор-га баарбаппын», — диэн туруору эттэ. Итинник са-нааны прораб И. В. Са-вин, экономист М. М. Ива-нов, рабочайдар С. Л. Го-воров, Ф. Ф. Батарин уо. д. а. өйөтүлэр. Кинилэр сүрүн туһунанарынан «Анатолий Васильевич ыраахан сылларга үчүгэй-дик үлэлээтэ. Салгыы бы-лаанардаах» диэн буолла. Совхоз салайааччыта хан-

нын көскүлээх былаан-нардааһый?

Бастаһынан, совхозу бүтүүнү аренднай бэдэ-рээһэ киллэрин. Онуоха билигин баар 22 кол-лектив үчүгэй тирээ-ин буолаллар. Сир-и оһоруу күүскэ ытыл-лааҕа. Билигин 1026 ге-ктар сир дисквалэн, хору-туллан бэлэм сыталлар. Туолума, Куттара урэхтэ-рин бастарын баһылаа-һыһа бырайыактар оһо-һулуннар. Туойга, Ва-һымдара, Нуучча үрөһөр, о. д. а. сирдэр бааллар. Билигин совхоз баһынат-тан сүөһү аһылытын 40 бырыһыанын ылар. Ити олоххо кинирдэһи-нэ, атын сиргэ баран оттоо-һун тохтотуллуоҕа. Оттон ол совхозка хас эмэ ты-һыһыччанан солкубаһаах ороскуоту аччатыаҕа, үтү-эт бэйэтэ тулар сыана-тыч намтаһаа. Хортуоп-лүбү, оҕуруот аһын үүн-нэригэ эмнэ былааннар бааллар.

Былааннар туолуула-ра хас бирдэн специали-ст, рабочайтар тутул-дуулаах. Директор отчуоту-гар уонтан тахса специа-листка бөрт кылтас харак-теристикалары биэрэ. От-тон бу улахан күүһү кини, салайааччы буолан туран, төһө нэдьүүстээхтик ту-һанара, кинилэр, тус-таах учаастактар сай-дылытарыгар эһинтээх дьон, туох көскүлээх, боччумнаах боппуруоһу быһаара, үлэһин сымдыл-лара этиллибэтэ.

Кистэлэн куластаа-һыһа барыта совхоз 223 рабочайа уонна специали-на бюллетень үкүтүт-тан 144-дэ (64,5 быры-һыан) Анатолий Васи-льевич Ефремов иһин куола-старын биэрэн директору-нан быыбардаатылар.

Критика, биллэн тулар, миннигэ маһмалад буол-батах. Ол эрэри кини и-һини бүдүрүтүттөн бы-һаан ылар дьытти күүс-төөх. Бу да сырыһа он-нук буолуо диэн эрэннээҕи бадарыттар.

М. МИХАЙЛОВА

А РЕНДНАЙ бэдэрээти биһиги оройуонумуту-гар биһир бастаһынан көбү-лэбэт иһиннэ Егор Ин-нокентьевич Габышев бу-олар.

Былырын күһүн кини «Чурапчы» совхозтан 9 мөдүх борооскуну ылбы-та. Кэтэх хотонун эһин 5 м кэпэтэн туттута. Ити-ник тэригэ сымдыан, арен-

му, эһин аһылыгы тутар сарайдаахтар.

Сүөһү сыл тахсарыгар биһирдэн сүөһүгэ 7-лин центнер, күнгэ 2,9 кг от көрүлүр. Итин таһынан комбикорм уонна лабык-та бериллээтэ.

Хотон иһигэр ууну ха-һаанар 3,5 кубометрдаах емкость туруоруллубут.

Ааҕан - суоттаан үлэлээһин—дьоһун дьыала

Иһа ортотунан 5 автома-шина ууну тизгэриһин, тутта бу нымчалан үлэ-лииргэ быһаарыммыта.

Кэлин кини дьэ-жэргэ-ччинэн өссө да элбэх сүөһү-нэ эһин ылан көрүүххэ сөп эбит диэн санаара кэлэ. Быһыл эһин 27 ырыҕай тыһаһы ылбыттар. Ман-тан үһэ орус, атыттары—тыһылар.

Эмнэ хотону кэпэтин түбүгэ буолла. Матыры-һаалын сунньуһун бэйлэ-тэ бөлөһүөһүттэр, хар-былы эрэ тэригэлэртэн чылбыттар. Итиннээх сөз-тө биһирдэ тракторынан, биһирдэ автомашинанан кө-мөлөспүт. Итиннээ даҕар кутуллар хара буору тиз-бэн биэрбит. Хотонун сал-лаһыһыгар икки күн уба-ға Георгий Романович уо-латтары Афоняны, Воло-дяны кытта көмөлөспүт-тэр.

26 м усталаах сүүһэ ту-туу буолбут. Хаһас өттү-гэр төрүт хотонугар куу-русса тутуллар, ортоугар чэтэх сүөһүлэр, оттон ута өттүгэр — быһылгы саллаһыһыгар — совхоз сүөһүлэргэ туруохтара. Хо-тон иһэ бэрт сатабыллаах-тык оһоһуллубут. Үөһэ-нэн 180 см усталаах, 100 см туоралаах, сеткаан тэһирэллэн баран, иһе-нан сабыллыбыт түн-чүктөрдөөх. Уус-Алданнар чаканык түннүтүтүлэр үһү. Эһинд, өссө хотон та-һын өһөһүдөн баран, кө-бүлүнэн кутуох буолаллар. Оччоҕо сыл аһым сыбаа-һыттан быһыһаахтара. Хотон таһыгар комбикор-

му, эһин аһылыгы тутар сарайдаахтар.

Сүөһү сылааска, ку-раанаахха турарынаада-тыгар, хотону сылытарга аҕыс ПБЭ—0,75 маарна-лаах панеллары туһаныах-пыт. Бу—750 ватт кыам-талаах, элбэх мизэтин ылбат оһорудование. Ууну сылытарга уонна көөн-һөрбө оһорорго туһаныл-лар. ЭПВ—2А маркалаах оһорудованиены таһал-ларыгар «Агропроменерго» тэригэлэтин кытта дуоҕа-бардаһа сымдыабыт. Ити оһорудованиелар үлэтиги улаханник чөлчөтөх эн-тэр. Хотонго тизгэ үс фазалаах элентролинна тардыллан турар.— диір Егор Иннокентьевич.

Салгыы үлэлэрин туһу-нан көпсир.

—Сарсыарда 5 чаастан өттөрүн тарчатабыт, ону сипр көмнэригэр нөһүмү тэпкэһин тардан кэһи-лэбит (Сүөһүлэр хотон икки өттүнэн тураллар, ортоугар нөһүм түһэр ханааба-лаах. Мьостатын нэуура көнө). Нөһүмү таһаарыһа-га ырыһаһаахпыт, оһу-һунан таһаарыһыт дуу диэн дьулаһа санын сым-дыбыһыт. Хата бэрт нымчаны буллубут.—ди-дир мөһөх үтү таһар та-һэһкээтэ таһаас сууһар массына иһини бөһө-лүөһүнэн күрдүү баһан, нилэ сымдыарын көрдөһө. Мантыһаһыгар нөһүмү ку-та-кута, таһааран бэйэтин быһыһыһынан баһааһаан иһэр эбит. Онон биһирмэ-ни да, күүһү да көмчэ-лээбит.

—Онон аһаан баран, 8 аһаар саһана уулаһабыт. Маныаха «Малыш» диэн ууну хачайдыр нөһүмү туһанабыт. Икки баһыһа-һы сүөһүлэр иһиннэригэр, соһо сымдыан, хачайда-һыт ууну биһирдэн та-һан уулаһабыт. Манан ха-һыһыһы аччатабыт. Уула-һан бүтээт, тутта иһини өт биэрэбит. Кизээтин, 5 чаас саһана, көөнһөрбө сиптэбит. Ону, сүөһү ба-рыта тизгинэн аһыһын курдук, иһиннэригэр биэ-дэрээт кутабыт. Ол кэп-тэһэ нөһүмү ыраастаа-һыһыһынан үлэбит күнүн түмүкүтүбүт.

—Сайыһын оттуурга үс алаһы биэрбиттэрэ. Бы-һыл иһини бүтүнүү аһыһа сиптэ, үсүһүттэн 20-чэ бугулу ылбыһыт. Кэлин Туйаа сипиттөн биэрбиттэр, онтон 6 тон-наһы оттоотубут. Итин таһынан өккө дуоҕабарда-һан 18 центнер үтү «Чу-рапчы» совхоз Туйаага-һи отделиенин суотутар туттардыбыт.

—Оһор чехословаккай массына биэрэ сымды-быттары, үлэллэр кыада суох буолан төһөрбүтүм. «Агропром» төрдүс квар-талга Т-12 шасси биэрнээ-тээх.

Кыһын үлэллэригэр, ба-рыта, ороскуоту саһыһа баһаара, барыс, бары-лаан көрүүһүн, суох буо-лара буолуо, хаһас аа-һыһаһа сипи курдук буо-луо. Онон сайыһыг көмгэ барыс ылар саһаа баар. Маныаха сүөһүнү бэйэи маннаһыһы баһарабын. Хаһнаһа 500 солк. аһаан-санын ылбыһыт, онтон аһыһы, эһинд күһүн ба-лаһан ыһын бүтүүтэ, сүө-һүлэригэр төһө ыһаһыһы үтүүлэһиһин, ааһыһа-һыт. Хас биһирдэһини 300 кг аһаран туттарбыт кини диэн баһалааһыт.

Габышевтар дьэ-жэргэ-н, саһаабыт соруһтары ситиһаһыһыгар уонна кини-лэри утуһуһан, ыһыһан бэдэрээһэ кинирээһыһы көмнэлэро хангыһыгар, Ас-үөл программатын олоххо киллээһыһыгэр эл-биклэһыгэр баһарабыт.

П. КОЛОДЕЗНИКОВ

Снимокка: Е. И. Габы-шев.

70

Жинни комсомол иниитэ

Ленинскэй комсомол бэйэтин көксөтүгэр үтүс эдэр дьону буһаран-хаһаран, уһааран таһаарыта. Комсомолтан күүс-уох ылбыт итинни дьонтон биһирдэстэринэн Иван Ильич Сивцев буолар.

Кини 1931 сыллаахха Мугудайга, сага тутуллубут начальнай оскуолада үөрэнэ киирбитэ. Бу сыл комсомолта киирбитэ. Иккис кылааска үөрэнэр кэинтэр хайыһыа Мугудай оскуолатын 20-тэн тахса чилиннээх комсомольскай тармактан секретарынан талыллыбыта. Оччолорго оскуолада уон сэттэлээх—уон адыстаах оҕолор үөрэнэллэрэ. Бары да үлэбэ, үөрэххэ, общественнай олоххо активнай дьон этилэр. Кинилэргэ Иван улахан сабыдыаллаах этэ. Күүсэрин, дуулуурдарын барытын санаада, үтүбэ туһулуурга көмөлөспүтэ. Ону бу комсомольскай тармакта БИСЛКС обкомун көбөрүллэ сылдьар Кыһыл знамятын ылбыта даҕаны туһулуур. Иван 1934 сыллаахха «Сайдым» колхоз комсомольскай тармактан секретарынан талыллыбыта. Ити нэминтэн БИСЛКС райкомун инструкторынан үлэлэбитэ.

Итинтэн салгы Иван Ильич олохун үлэтин көрдүс көмүрө элбиктэ: 1934—1936 сс. Сыланг Беломобильскай уонна Кытаанах нэһиликтэрин хааччылар холбоһуктаах нулуун сибидиссэйэ. 1937 сыллаахха республика

ликаадагы политической сирдатын оскуолатыгар үөрэнэ киирэр. Иккис сыл устата бу оскуола комсомольскай тармактан секретарынан быһбарданан ситиһилээхтик үлэлэһэр.

Үөрөһүн бүтөрүн баран Иван Ильич партийнай үлэбэ барар. 1940 сылтан 1948 сылга дьэри ССКН райкомутар бастаан инструкторынан, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар байыаннай отдел сибидиссэйинэн үлэлэбитэ. Итинтэн кэлэр сылларга—райком партийнай кабинетын, пропагандага, агитацияга отделын, төрийэр-ня, структурнай отделын сибидиссэйдэра.

1951 сыллаахха М. Горькай аатынан колхоз бырабыллыаһын председателин быһбардаммыта. Кини үлэтин таһарыгар Маралаайыга көтүллэн иһэн тохтолулубут начальнай оскуола дьэти, ол таһыгар 3-4 хаарбах уопсай дьыалар, эмэс оччо ахсааннаах чааһынай дьыалар баалара. И. И. Сивцев сага бөһүөлөгүн тутууга ылсыбытынан барыта. Бөһүөлөгү электрчество, телефон, радио киллэрлэһитэ, сага кулууп, оройуонга бастаан механизациялаах хотон тутулуубутара. Колхоз бэйэтин үбүнэ, бэйэтин көбүлээһининэн 160 миңэтлээх оскуоланы тутан үлэбэ киллэрбитэ республикада биһирээмтэ. Ити үтүө сагаллаһыны баһынан республика үрдүнэн 60-

ча оскуола, 30-ча интернат тутуллубута. Ити көмүгэ 15 куйкалаах балыһа, спортинкай саала эмэс колхоз үбүнэн тутуллубуттара.

М. Горькай аатынан колхоз үлэбэ үрдүк көрдөрүүлэрин иһин Норуот хаһаайыстыбатын Ситиһилэрин Бүтүн Союзтаагы быыстаткатыгар иккис төгүл кытыбыта.

Иван Ильич 1954 сылтан бөдөһсүбүт Калинин аатынан колхоз, 1955 сылтан Сыланг нэһилиэгэр Сталин аатынан колхоз, 1961 сылтан 1963 сылга дьэри Партия XXII съездин аатынан колхоз бырабыллыаһынарын председателинэн үлэлэбитэ. Онно барытыгар кини бэйэтин үрдүк билиилээх-көрүүдээх, сатабыллаах салайааччы быһытынан көрдөрбүтэ.

И. И. Сивцев социалистическай таһа хаһаайыстыбатын сатабыллаах салайааччыта буоларын уопсай билиини билиэти нэн кини «Вочуот Знаги» орденынан, хас да медалларынан, нагараадаларыта буолар. 1959 сыллаахха Саха АССР Верховнай Советын депутатынан талыллыбыта кини туһунан эмэс элбэбэ этэр.

Иван Ильич билигин, хомойуох иһин, бийиги элбиктэтигэр суох. Ол эрэри кини үлэбэ, дьонун-сэргэтин туһугар оҕорбут үтүс үтүө дьыалалара өлбөтөр-сүппэтэр. Итинн дьон умнубат өйдүүр-саныыр. Кини дьик-тахты аныгылыы өйдөөх-санаалаах, дьоннээх патриот, Ленинскэй комсомолга интиллибит, буспут-хаппыт үтүө кини этэ.

П. ПЕРМЯКОВ.
Маралаайы.

ОЛИМПИЕЦТАР—ЧУРАПЧЫГА

Аан дойду спорду көрөсөччүлэрэ бу күнгө дьэри Сеулгаагы XXIV олимпийскай ооньчулар геройдарынын көрсөллөр. Саха сирин бастаан олимпийскай дьэи көргөһө Павел Павлович, Мария Джумабаева уонна кинилэр оҕолоро кыраһый Павел Пинигиннэр бийиги оройуонмутугар ылдыһтааһыннара дьоннээх спортинкай бырааһынныкка, үөрүүгө-көтүүгэ кубулуйда.

Олимпиацтар оройуон нэһиликтэринэн сырыттылар. Павел Павлович дьон-сэргэбэ, Хоптодо нэһиликтин олохтоохторо, кийинтээх уолларын саха сиринин туһунан туһаран, мунхаалаһын тэрийэн көрүстүлэр.

Олимпиацтар Чурапчыга сылдьар кэиниригэр ССРС үтүөлээх тренере Д. П. Коркин аатын сүтөр оро спортинкай оскуола-

дын, ол үтүө баҕа санааһын Саха сиритэр олоххо киллэрэ кэлбитин билиһиннэрдэ. Иһэтэ төрөөбүт күнүн көрсө олимпийскай медаль кэллилээх кэлбитин билиэти аһитэ көтөх ытыс тыаһынан көрсүлүнэ. Мария Джумабаева түүрт биһиргэ төрөөбүттэрин туһунан иһирэхтин кэлсэтэ. Уонна: «Дьэи-көргөн аҕа баһылыгар Павел Павловичка туруктаах өйбүлүн иһин махтанабын. Эһиги уолгут мун олимпийскай турнирга кыайылаах таһарбар тирэх-комо буолла»,— дьэти.

Мария Джумабаеваны райсовет исполкомун председатели А. С. Субботин эбэрдэлэтэ. Кини Мария Джумабаевада парти райкомун уонна райсовет исполкомун Бочуотунай Грамотатын уонна Чурапчы оройуонун Бочуотунай грамотатын буоларын туһулуур удостовереникени туттарда.

—Мин бачча сааспар дьэри элбэх спортинкай элбиктэри ыллым. Ол эрэри манньык бочуоттаах элбиктэри оло төрөһү баран тутан көрө элбиктэри,— дьэи үөрбүт-көппүт Мария Джумабаева Пинигина махталын эттэ.

Учулчулаах советскай спортсмен Иван Лыгин: «Сахалар олимпийскай медалтан эмэс махталыгыт ээ!»— дьэи үөрөн сага аллайытын курдук, спортинкай Чурапчы олимпийскай дьэи көргөн Пинигиннэри ити курдук истигирик-иһирэхтин көрүстэ.

Семен ПОПОВ.
Синимона: Пинигиннэр дьэи-кэргэттэрэ.
П. Оконешников фотота.

БИЛЛЭРИНЛЭР

Туберкулезнай балыһа суһаллык поварга наадылар. Квартиранан хааччылар.

Үлэбэ киириэхтэрин бөһүөлуктар диспансер приемнайыгар кылаабынай враһы кытары кэлсэтиэхтэрин сөп.

Балыһа администратцията.

Кутас ээһи, иһин мууһа элпийиллээх, уна кулгааһа үс муунунтуу ойо ыһыллыбыт имнээх тыһы тигээһини көрбүт манньык аадыһыска биллэрэтигэр көрдөһүт. Чурапчы сэт., Октябрьскай уул. 47 «а».

Эридик Эристин аатынан совхоз дирекцията, профкома, Чамыр сельсоветын исполкома, отделение — салалтата колхознай тутуу пестерана

АЛЕКСЕЕВА
Александра
Гаврильевна

уһуу ыарахан ыарымтан өлбүтүнэн кини иһилиһыгар, сизиниригэр уонна аймахтарыгар дьирит кутуруннарарын тирдэллэр.

Эбэрдэлиир эрэ эркин хаһыаттара

Пионерскай эркин хаһыаттары көрүүгэ БИСЛКС райкома биллэрбит конкурса түмүктэнэ. Кини оскуолада алын бичээт оруола намыһаһын, хаһыаты таһаарарга оҕолору үөрэтин, хаһысалааһын суоһун көрдөрдө.

Конкурска пионерскай дружиналар 1988 сыллаахха таһаарыт хаһыаттарыттан бастыһынара сүүмэрдинэн киллэриллээхтэр этэ. Усулуобуһаны соҕотох Амма орто оскуолада эрэ толордо. Атыттар бьиллэтэнны, этыттар хаһыаттарын,— быһата, туту санаабыттарынын баһынын киллэрбиттэр. «Ол хаһыаттары туту ғылаары муньуохпуй, бөбү элбэтэн»,— дьһаллар сорохтор. Оттон эркин хаһыата дружина историята, кини биһир бөһүмүнаах докумуона буолбатах дуо? Архив оҕолор тоҕо кыаллыбатыт?

Усулуобуһа быһылытан, хаһыат оформлени-

та сыаналаныхтаах этэ. Үтүс хаһыаттар таһаарыллыбыт күннэре-ий, дара биллэбэт, Оттон уруһуй-мандар чааһа чакхы үчүгэй, арай, олор хаһыанка суруллубуту аһара баһыһаллар—хаһыаттар улахан агардара—уруһуй. Заметканы заметкаттан араары кыаллыбат, автор аата да, матырыһаал аата да буолара биллэбэт ғына сурубуу эмэс баар, холобур, одьулууннара.

Сурун болломто хаһыаттар ис хоһоонноругар уурулуна. Кини сөҕээрэ аһара сыланнарға, одьулууннара, аммаларға сик баар. Холобур, Сыланг оҕолору бьһалэрин олохторун ааспыт историйны кытта үчүгэйдик ситиминиллэр эбит. Оннун матырыһаалынан Рита Говорова «Смысла ғылымтэбиһинэ» дьэи суруйуутун ааттыахха сөп.

Хаһыакка суруйуулар сурун итэһэстэринэн бьһа олоһун таарыһаттара

буолар. Оҕолор хаһыаттарын бүүс-бүтүнүү кинигэттэн хоһооннору, пьтаталары уһулан оҕороллоро элбэх эбит. Аны критическай суруйуулар, проблеманы көтөүү буһатын суоһун тэҕэ. Автордар бөл, бьһалэрин ааттарын да туруорбаттар. «Дружина одьбутан» (буһа бары биһирдик ааттыллар) дьэи баран ымыллыбыт дьһалларын эридьэстээн көбйһаллар, өсөө ити кыайа туһуһтара, онон бүтэр.

Суруйуулар тылларын өстөрүн эмэс көрдүбүт. Үтүстэргэ молтөх дьэи быһааччы этиһэххэ наада. Холобур, Вахсы оҕолоро интернациональнай дьэи көргөн туһунан сурубан баран: «Онон бу семья олох иһинки куоңугэр сылдьар», оттон комсомолдэи туһунан иһэһэһиригэр: «ойунэн-санаатынан эмэс иһинки киирбингэ эдэр сааһа ааспыт» дьэи суруйаллар. Итинтэн да атын холобурдары аһаһахха сөп. Уус-ураннык

суруйуу буһатын кыаллыбат.

Оскуола учууталларын кытта кэлсэһэн көрүүгэ: «Эркин хаһыатын ким да аахпат. Бырааһынныктарга эрэ үксүгэр таһаарыллар. Онно улахан баһыы уруһуй, эбэрдэ телеграмма уонна хоһоон эһин баар буолааччы»,— дьһаллар. Оттон оҕолору ким иһиннэхэ үөрэтиэхтэки?

Конкурска 12 дружина кыттыбыһыттан Айма орто оскуолатын Зоя Космодемьянская аатынан дружината бастаата. Манна эркин хаһыата утүмнаахтык таһаарыллар. Иһиннэн, үрдүнэн, бырааһынныктарга эрэ сөп туһаһиннэхэ буолбакка, пионерскай малаастар олохторугар баар итэһэһтэри аһыарға дьулуһаллар. Религин көһэһччилэр уруонка мөһиһтэһччилэр түстэһынан суруйбуттар. Ол эрэри олоһо туох дьһал ылытлыбыта, кили бу балаһыаньа көмүһа дуу, суоһа дуу ха-

нан да ахтыллыбатах.

Иһикс миһэһини сылаһнар, үсүһү болтоһолор ыллылар.

Туту оҕоруохха наадаһыт? Иһиннэхэ БИСЛКС райкома бары дружиналарга манньык субэлэри биһирэр: бастакытынан, пионерскай дружина хаһыаттарын архивна муньуохха; иһиннэн, суруйууларын олоһу кытта ыһса сибэһтиһэххэ, ордук дьһыһылаах оҕоруохха, критика чопчу аадырыһтаах, матырыһаал автордаах буолуохтаах; редколлегия үлэтин былаһын кийиһи оҕоруохха. Бу боллуруоһу бары дружиналар советтарыгар дьүүллэһингэ туруоран, балаһыаньаны мөһиһэр дьһалларын ылаһахха. Ким хайдах үлэлэһитин, итэһи хайдах туоранпытын аны саас пионерскай тармакта төрөөбүт күнүн көрсө түмүктөүххэ. Онон пионерскай эркин хаһыаттарын көрүүгэ ыан ыһыһа 19 күнүгэр дьэри бөһдөһтоон сага конкурс биллэриллэр. Усулуобуһата дружиналарга ылытлыһа.

М. МИХАНЛОВА,
жюри чилиһэ.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21.332, отделы — 21.265, общий — 21.505.

«САГА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») — орган Чурапчинского района КПСС и районного Совета народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 64987. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3983 экз.